

BACHADONDAN TASHQARIDAGI HOMILADORLIK (GRAVIDITAS EXTRAUTERINA).

Jumanazarova Bashorat

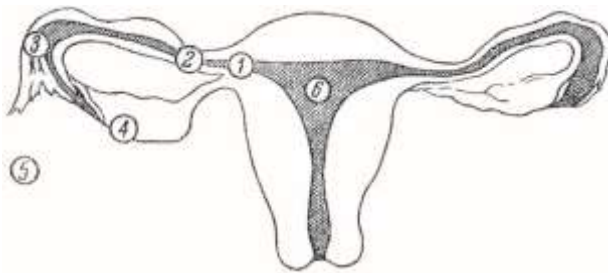
*Marg'ilon Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat
salomatligi tibbiyot texnikumi o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bachadondan tashqaridagi homiladorlik kelib chiqishi davolash tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Kimyoviy, alvon rang, interferon, retseptor, dizenfeksiyalash.

Urug'langan tuxum hujayra normal sharoitda tuxum yo'llari orqali bachadonga borib, uning shilliq qavatiga payvandlanib oladi. Tuxum hujayra raning harakatlanish sharoiti buzilgan bo'lsa, u bachadondan tashqariga payvandlanadi. Bachadondan tashqari homiladorlik deb shunga aytiladi. Bachadondan tashqari homiladorlikning rivojlanishda (graviditas extrauterina) spermatozoid bilan qo'shilgan tuxum hujayra odatdagicha bachadon ichiga emas, balki bachadon naylarida (graviditis exterauterina tubria), qorin bo'shlig'ida (graviditis exterauterina abdominalis), tuxumdonda (graviditis exterauterina ovarialis), bachadonning qo' shimcha shoxida, bachadon bo'ynida rivojlanishi ham mumkin (13-rasm). Bachadondan tashqaridagi homiladorlikning 98–99 % bachadon naylarida uchraydi.

Homilaning bachadon naylarida rivojlanishida naycha muskullarini sust bo'lishi, naychalardagi yallig'lanishdan keyin qolgan chandiqlar, o'smalar, endometrioz, bachadon va uning naychalar sili, asabiy ruhiy holatlar sabab bo'lishi mumkin.

1-rasm. Bachadondan tashqaridagi va bachadondagi homiladorlikda otalangan tuxum hujayraning payvandlanadigan joylari.

1 – bachadon nayining interstitsial qismiga; 2 – bo'g'iz (istmik) qismiga; 3 – ampulyar qismiga; 4 – tuxumdonga; 5 – qorin bo'shlig'iga; 6 – bachadon bo'shlig'iga.

a) b)

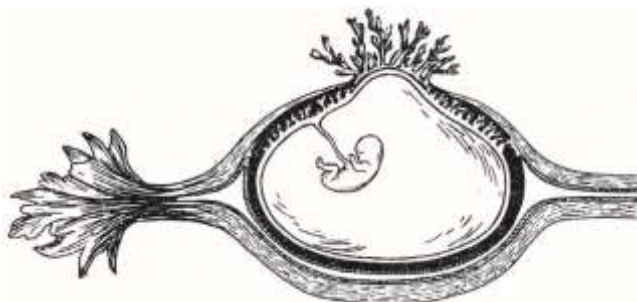
2-rasm. Bachadon nayidagi abort.

a – homila tuxumining nay devorlaridan ko'chishi; b – homila tuxumining naydan chiqqa boshlashi

Infantil ayollarning naychalari uzun va egri bugri bo'lganlari sababli spermatozoid qo'shilgan tuxum hujayra bachadonga yetib kelmay, u naychalarning biror qismida to'xtab rivojlana boshlaydi. Agar ayol bolasini uzoq vaqt emizib yursa, bachadon shilliq qavati atrofiyaga uchraydi. Bu ham bachadondan tashqaridagi homiladorlikka sabab bo'lishi mumkin. Bachadon bo'shlig'iga yod kiritilgan taqdirda bachadon nayining teshigi berkilib qoladi, shuning natijasida bachadondan tashqaridagi homiladorlik ro'y berishi mumkin.

Klinik kechishi: spermatozoid bilan qo'shilgan tuxum hujayra bachadon naylarida, tuxumdonga va qorin bo'shlig'iga, bachadon bo'yniga joylashishi mumkin. Ko'pincha homiladorlik 5–6 haftaligiday oq embrion joylashgan a'zo yoriladi va u yerdan qon ketadi. Homiladorlik qorin bo'shlig'ida bo'lganda kam-kam holatlarda muddatiga etgan homila kuzatiladi. Homiladorlik bachadon naychalarida ro'y berib, keyin naychalarning teskari peres taltik qisqarishi natijasida homila qorin bo'shlig'iga tushishi mumkin (naychalarning homila tashlashi – aborti). Yoki ayol jinsiy hujayrasining spermatozoid bilan qorin bo'shlig'ida qo'shilishidan kelib chiqadi.

Homiladorlik qayerda bo'lishidan qat'iy nazar ayol boshqorong'i bo'lib, achchiq, sho'r, nordon narsalarni ko'ngli tusay boshlaydi. Sut bezlari qattiqlashadi, qin shilliq qavati va bachadon bo'ynining qin qismi ko'kimtir bo'lib, barmoqlar bilan qin orqali tekshirganda bachadon bir oz kattalashgan bo'ladi. Hali homila tuxumi o'rnidan ko'chmagan, naycha yorilmagan bo'lsa, shu homilali naycha yo'g'onlashgan va yumshagan, homila tuxumi joylashishiga qarab shu yer ko'proq yo'g'onlashgan bo'ladi (kolbasasimon).

3-rasm. Bachadon nayining yorilishi.

Biologik, serologik va immunologik reaksiyalar homila tuxumi ko'chmagan bo'lsa, musbat bo'ladi. Bachadondan tashqaridagi homiladorlikda ko'pincha homiladorlik to'xtaganda (naycha yorilganda yoki naychadagi abort bo'lganda) tashxis qo'yish oson.

Bachadon naylaridagi homiladorlik. Bu homiladorlik 5–6 haftalikdayoq to'xtaydi. Chunki naycha shilliq qavatida shilliq osti qavati bo'lmaydi. Desidual reaksiya sust bo'ladi. Muskul qavati ham sust rivojlanadi. Homila tuxumi naychalarda ancha chuqurga, hatto muskul qavatiga, seroz qavati va undan ham chuquroqqa joylashib rivojlanadi. Bunda qon tomirlar emiriladi. Agar homila tuxumi naychaning ampulyar qismiga joylashgan bo'lsa, naycha qisqarishi natijasida u ko'chib, qon laxtalari bilan qorin bo'shlig'iga tushadi. Shunday qilib bachadon naylaridagi homiladorlik ikki yo'l

bilan tugallanadi: a) naychalar aborti (abortus tubaria); b) naychalarning yorilishi (ruptura tube uterina).

Agar homila naychalarning bachadon qismida joylashgan bo'lsa u 4–5 oylikgacha o'sishi mumkin, so'ngra shu qism yoriladi va ayol ko'p qon yo'qotadi.

Naychalardagi homila tuxumi turli muddatlarda so'rilib, qorin bo'shlig'iga tug'ilishi, bu 1–2 hafta mobaynida sodir bo'lishi mumkin. Homila tuxumi nay devoridan ko'chib, nobud bo'ladi. Qon shimadi va sekin-asta parchalanadi. Bachadon nayi zo'r berib qisqara boshlaydi, ko'chgan homila tuxumi naydan qorin bo'shlig'iga chiqadi. Bachadon naychalari teskari qisqarganda (antiperistaltika) bemor dard tutgandagi kabi og'riq sezadi. Ko'pincha qorin pastining bir tomonida og'riydi. Naydagi abortda qon naycha yirtilganga qaraganda kamroq ketadi. Bunda ayol bo'shashadi, bosh aylanishidan shikoyat qiladi, pulsi tezlashadi. Naychalar yirtilib, qon ko'p ketganda shok holati kuzatiladi. Ba'zan ayolning o'limi ham kuzatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ya.N. Allayorov. Reproduktiv salomatlik va kontratseptiv texnologiya.– T.: «Istiqlol» nashriyoti, 2015.
2. Ya.N. Allayorov. Akusherlik.– T.: «O'zbekiston Milliy entsiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2018.
3. Ya.N. Allayorov, N. I. Zokirova, A. T. Safarov, F. Q. Asqarova. Akusherlikda shoshilinch yordam.– Samarqand, 2019.